

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ

Дискусії щодо необхідності вивчення філософії та інших гуманітарних дисциплін в системі вищої технічної освіти тривають протягом останніх років у колі вітчизняних педагогів. Власне ця проблема сягає часів індустріалізації, світових протистоянь та «холодної» війни, що вимагали, в першу чергу, вдосконалення технічної освіти, а філософію зводили до певної ідеології. Саме тоді були закладені основи технократичної зверхності та снобізму, необмеженого розширення техногенного світу замість поставання цивілізації духовного росту.

І сьогодні гострим залишається питання, яким чином надати студенту технічного вищого навчального закладу інформацію про світоглядні, гносеологічні, методологічні аспекти інженерної професії. Відповідь на це питання очевидна і дозволяє стверджувати, що комплекс гуманітарних, світоглядних дисциплін не є другорядним, необов'язковим в системі інженерної освіти, а постає важливим компонентом, який сприяє розвитку і суто технічного мислення, і логічного, аргументованого мислення в цілому, а також важливих особистісних якостей і комунікаційних навичок. Останні є необхідними в умовах загострення глобальних проблем, породжених, у тому числі, і технічною діяльністю людини. Без досягнення комплексу філософських дисциплін сучасні інженери перетворюються на «надто дивну касту» (Х. Ортега-і-Гасет), що відчуває власну силу та впевненість, а фактично добре знає лише крихітний куточок світу. Крім того, історія та сучасність європейських університетів підтверджує тезу про необхідність сполучення технічної та гуманітарної складової у вищій освіті. Так великі вчені минулого - Ф. Бекон, Г.В. Лейбніц, Р. Декарт, А. Енштейн та ін. - отримали універсальну освіту. І сьогодні у провідних технічних університетах світу не тільки вивчають гуманітарні дисципліни, а й відкрили факультети гуманітарних наук (Технічний університет Берліна, Технічний університет Рене Декарта, Технологічний університет Сіднея та ін.).

Філософія як фундаментальна галузь гуманітарних знань дає можливість залучити студентів до кола проблем, які утворюють аксіоматику інженерного мислення, дозволяє виділити філософсько-культурологічне значення інженерної справи та продемонструвати його практичний аспект. Саме такий підхід перетворює аксіологію на природну настанову свідомості та призводить до формування надійної світоглядної основи професійної діяльності. Знайомство майбутнього інженера з філософськими концепціями забезпечує підґрунтя збереження раціоналізму та етичності в різноманітних ситуаціях професійної діяльності, дозволяє усвідомити, що онтологічна сутність інженерної творчості - «давати буття» технічним ідеям. Наприклад, вивчення основ філософії Гегеля, що спирається на принцип панлогізму, дозволить розвинути раціональну розважливості, яка безсумнівно є необхідною у технічній сфері. Адже сучасний інженер може брати участь у практичній діяльності тільки за умов належної наукової підготовки, коли він буде не тільки використовувати наукове знання, а й розвивати його, спираючись на чіткі етичні настанови та екологізацію свідомості.

Зокрема для нашої країни екологічні питання є нагальними та вимагають ухвалення серйозних економічних та юридичних рішень, що неможливо без ґрунтовної філософсько-культурологічної підготовки. Крім того, належне місце у формуванні інженерного мислення відводиться й такій філософській дисципліні, як естетика. Адже важливими компонентами технічної діяльності (особливо у сфері будівництва) є просторовий дизайн, колористика та ін., що впливають на якість та конкурентну спроможність кінцевого продукту.

Засвоєння відповідного категоріального апарату та системи естетичних цінностей і знань дозволяє перевести технічну освіту до класу елітарної, високоінтелектуальної, що втілюватиме сформульований Я.А. Коменським принцип пансофії – універсальної мудрості.

Таким чином, підготовка вузькокваліфікованих спеціалістів без належної гуманітарної, філософської складової призводить до духовної інволюції та ціннісної деструкції суспільства. Адже кожен спеціаліст є, в першу чергу, людиною, яка потребує комунікації зі світом, з іншими, потребує вміння вибудовувати власну гіпотезу та траєкторію життя, а формування цих навичок та вмінь можливе саме в просторі філософсько-гуманітарних наук.